

ЖЫДЧЕ БЕЛАРУСА

Выходзіць тро разы ў тыдзень.

№ 19.

Вільня, Серада, 11-га лістапада 1925 г.

Год I.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня,
Віленская вул. 12 — 6. (Wilenska 12, n. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня,
апрача съяточных дзен. Адміністр. ад 9 да 3
Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты
2 зл. Для заграніцы удвое даражай.

Перамена адреса 30 гроши.

Няпрынтыя ў друк рукапісы назад не
вяртаючы. Аплата надрукованага за-
лежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25
гроши, сярод тэксту 20 грош. і на 4
стр. 15 гр., за радок пэтуту ў 1 шл.

БЕЛАРУСКІ КААПЭРАТЫЎНЫ БАНК (ВІЛЬНЯ, ВІЛЕНСКАЯ 8)

распачау свае апэрацыі.

Банк чынны што-дня, апрача съятау,
пакуль-што ад 5 да 7 гадз. папал.

ДЫРЭКЦЫЯ.

Проці маральнае заразы.

Калі — ад самых закладзінаў Польскага дзяржавы — пачаліся масавыя факты казнекрадзтва і ўсіх іншых відаў зладзеяства, польскае грамадзянства і польская прэса згодна апраўдывала зладзеяў, даводзячы, што ўсе гэтыя факты — „ліхая спадчына ад часоў няволі“, пераважна ж — спадчына ад маскалёў, абы якіх яшчэ вялікі пясьніар Адам Міцкевіч пісаў: „со moskal, to złodziej“....

Гэтае апраўдыванье „радзімага“ зладзеяства і хабарніцтва ўжо, здаецца, у 1919 годзе ядавіта высьмеяў польскі драматычны пісьменнік Пэжынскі ў камэдыі „Політыка“, ды ўсцяж востра кляйміў Ал. Свен-тоховскі ў што-тыднёвых сваіх фэльетонах у эндэцкай „Gaz. Warsz.“. Але той факт, што заведамыя зладзеі, як піша „Robotnik“, у Польшчы спакойна гуляюць па вуліцах, што польскае грамадзянства вельмі „паблажліва“ судзіць гэныя „ахвяры маскоўскае дэмаралязацыі“, — той факт найлепш паказуе, што дэмаралязацыя глыбока ўелася ня толькі ў душы адзінак, але і ўсяго польскага буржуазнага грамадзянства.

Гэта сцвярджаюць ужо і польскія газэты ў сувязі з апошнімі здарэннямі на віленскім бруку: працэсам зладзеяў і хабарнікаў — камісарай віленская паліцыя, ды апошнім зладзеяствам падпракурора віленскага суда, Гурчына. І з гэтай маральнай заразай, якая так страшэнна шырыцца ў Польшчы, павінны вельмі паважна лічыцца перад усім мы, беларусы.

Да гэтага прымушае перад усім нашае сучаснае палажэнне пад уладай Польскага дзяржавы. Мы тутака — як-быццам маленечкая армія, акружоная пераважаючымі сіламі супраціўнікаў, пазбаўленая падвозу прадуктаў, пазбаўленая вады і ўсяго самага неабходнага да жыцця. І вось у такім палажэнні праніканье да нас маральнай гнілі, маральнай заразы — гэта для самага нашага істнаванья найвялікшая небяспека.

Калі запраўды да палякоў зладзеяства і хабарніцтва перайшло ў часы няволі ад панаўшага тады маскоўскага грамадзянства, дык таксама ўсё гэта пагражае перайсьці да нас ад пануючага цяпер над намі польскага грамадзянства.... Переход гэткі, бяспрэчна пачаўся: маральны расклад выяўляецца ўжо і ў нас. Мы ведаем целы рад фактаў зладзеястваў, учыненых беларусамі, якія гэтае зганьблі імя беларускае. Але мы ведаем такожа, што, пад той час, як больш съмелыя з беларускіх грамадзкіх дзеячоў адмаўляліся падаваць руку зладзеям і байкавалі іх, большасць нашага грамадзянства не адважала-

ся гэтае закляйміць зладзеяў. Больш того: мы ведаем, што да вінавайцаў растраты гроши ў былай вайсковай камісіі ў Менску — з часоў бытнасці там палякоў — польская ўлада аднеслася больш, чым спагадліва, і спрадву геную пахавала.... Мы памятаем і тое, як беларуская прэса ў Вільні (ведама, опозыцыйная!), а таксама больш адважныя і ідэйныя польскія органы кляймілі той факт, што сам пан прэм'ер Грабскі прыймаў і съціскаў руку такім зладзеям, а пан куратар Гонсёровскі, які сам перш аднаго з такіх паноў выгнаў, як зладзея, са службы, паслья — „дзеля палітыкі“ — сядзей з ім побач за банкетным столовом, за якім сядзеў такожа і „сам“ пан Тугутт, тады віца-прем'ер.... Дык ня дзіва, што і „слабейшыя духам“ спаміж беларусаў не адважаліся адмовіцца падаць руку тым, каму так сардэчна съцікалі яе найвышэйшыя „дасцойнікі“ Польскае дзяржавы....

Вось-же мы, больш, чым „пануючая нацыя“, павінны барапіцца ад дэмаралязацыі ў нашых уласных радох. Мы ўжо бачылі, што якраз тыя элементы, якія зганьблі сябе крымінальнымі паступкамі, зъяўляліся пасыля і сяньня зъяўляючыца юдамі і здраднікамі беларускага народу. І мы клічам нашае грамадзянства паважна аб гэтым падумаць і правясьці неўмалімы байкот у адносінах да ўсіх тых, хто так ці інакш сваім нягоднымі паступкамі зганьбіць беларускае імя і пашырае сярод нас маральну заразу.

Сусьветны банкір.

У сувязі з няудачай пераговораў б. французскага міністра фінансаў Кайо з амерыканскім урадам аб спосабе сплаты Злучаных Штатаў французскіх ваеных даўгой — гожа наагул пазнаёміца з справай эўрапейскіх даўгой Амерыцы.

Характэрна, што да сусьветнае вайны на Эўропе Амерыцы, а Амерыка Эўропе вінавата была вялікія

гроши. Гэтак у 1914 годзе сума замежных даўгой Злучаных Штатаў Амерыкі дасягала 4 мільярдаў доляраў. На сплату процентаў і пагашэнне даўгой штогодна адпłyvala з Злучаных Штатаў каля 200 мільёнаў доляраў.

Вайна разбурыла ранейшы палітычны і гаспадарчы ўклад Эўропы і разам з тым надзвычайна ўзмацніла гаспадарчае становішча Амерыкі. На пакрыццё ваеных коштаў эўрапейскімі дзяржавамі браліся пазыкі, імі-же заказвалася ў Амерыцы зброя і амуніцыя, на што ў значнай меры ішлі атрыманыя пазыкі, моцна пхачы наперад разыўці ў Амерыканскіх прамысловасці. Гэткім-же магутным імпульсам у разыўці амэрыканскіх прамысловасці было апрастанье далёкіх рынкаў эўрапейскай прамысловасці, якая замест ранейшых тавараў на вывоз цалком занялася выраблением вайсковых матар'ялаў і абслугоўваннем войска.

Калі скончылася вайна і началі падлічваць страты, аказаўся, што як цяпер кожуць — „прайграла, вайну ўсі Эўропа, выйграла — Амерыка“. У сваіх, так сказаць, „хатніх“ — эўрапейскіх справах можна лічыцца паміж сабою, хто перамог, а хто пераможаны. У адносінах-же да Амерыкі ўсе эўрапейскія дзяржавы (за выключэннем Савецкага Саюзу) — даўжнікі.

16-га траўня с. г. прэзыдэнт Злучаных Штатаў Кулідж з'яўляўся да ўсіх даўжнікоў з трэбаваннем урэгуляваць свае даўгі і пачаць сплату, калі не даўгой, дык прынамся працэнтаў. Разам з гэтым былі абвешчаны пічбы не аплаченых даўгой розных дзяржав Злучаных Штатаў.

Сыпіс даўжнікоў Злуч. Шт. выглядае так:

НАЗОЎ КРАЮ:	Доўг у долярах	Доўг разам з незаплачанымі процентамі
Арменія	11.959.917	14.959.480
Аўстрыя	24.055.709	30.550.750
Бэльгія	377.029.507	480.503.984
Чехаславакія	91.879.671	117.679.096
Эстонія	13.999.146	17.794.020
Фінляндія	8.910.000	8.910.000
Францыя	3.340.516.014	4.210.556.948
Англія	4.554.000.000	4.554.000.000
Грэцыя	15.000.000	17.625.000
Вэнгрыя	1.958.413	1.958.413
Італія	1.647.869.198	2.138.543.853
Літвія	5.132.287	6.852.139
Лібэртыя	26.000	32.769
Літва	6.030.000	6.030.000
Нікарагуа	110.590	110.590
Польшча	178.560.000	178.560.000
Румынія	36.128.495	46.508.661
Расея	192.601.297	225.147.692
Пайдн. Славія	51.037.886	65.414.998
РАЗАМ	10556804223	12151238393

Апрача гэтых 12 мільярдаў, пазычаных урадам Злучаных Штатаў, прыватнымі банкамі разьмешчана больш як 10 мільярдаў доляраў замежных пазыкі. Разам гэта складае больш 22 мільярдаў доляраў. Гэтыя прыватныя пазыкі ўжо прыносяць у Амерыку 650 мільёнаў доляраў у год. Калі-ж даліць сюды яшчэ ўрадавыя пазыкі хоць па 3 і 3½, процэнты разам з паступовым сплачваннем (як гэтае прадбачана ўмоваю з Англіяй), дык выйдзе, што кожны год Злучаны Штаты на працягу некалькіх дзесяткаў гадоў будуть атрымліваць больш мільярда доляраў.

Вось, вынік вайны для Эўропы: прымаўшы ўчастце ў сусьветнай вайне народы Эўропы абраўніліся ў парабкоў амэрыканскага капіталу і мусіць гэны мільярд з лішкам доляраў выплачываць што-год з працы сваіх сялян і работнікаў.

Вастроўная справа ў Польшчы.

(Прамова пас. Ярэміча ў Сойме 28. X. 25 пры першым чытаньні ўставу аб вязніцтве).

Высокая палата!

Чуу тут закіды пад адресам камісіі, да якой маю гонар належанаць.

Я захаваў той таварыскі сэкрэт, аб якім гаварылася на першым паседжанні перад распачацьцем прац камісіі, каб пэўных выпадкаў і пэўных падрабязных фактаў не разглагольваць, каб не дайшло гэта да прэзыдэнта і віленскага грамадзянства, пакуль камісія не ёсць закончыла ўсё свае працы. Камісія даўно ўжо працує сваю скончыла, аднак жа яе не закончыла й сёньня маё ўласнае сумлен'не прымушае мяне аб некаторых рэчах скажаць.

Ня буду тут займацца падробнасцямі, бо здаецца, буду мецьмагчымасць другім разам сказаць аб іх. Аднак-же для ілюстрацыі, буду змушаны некаторыя факты пану міністру тут падаць.

Вось-же, камісія ўяўлялася да працы пад націскам іншых дзяржав, а ляпей сказаць — іншай дзяржаве, — пад націскам палітыкай і грамадзкім дзеячай Францыі. Тады толькі паехала камісія аглядадаць вастроўгі. Засырэагаўся я тады, што на пэўную рэзультаты гэтага аўб'езду будуть гэтакія самыя, як у 1923 г. былі рэзультаты камісіі для расследавання злачынстваў адміністрацыі на

т. зв. „Крэсах Усходніх“. Пасылі тае камісіі людзі, якім было даведзена, што зьверска катаўвалі людзей,—тыя людзі даставалі лепшыя становішчы. На маю засцярогу п. Тугут сказаў мне, што аднакжа-жа камісія пастараецца зылікідаваць тыя недакладнасці, і таму я згадаўся паехаць на выкананье пэўных агледзінаў.

І вось, на глядзячы на тое, што камісія сцьвярдзіла вельмі многа злачыстваў,—я ў падробнасці іх, як сказаў, уваходзіць на буду, але не могу абмінуць гэтакіх злачыстваў, як напрыклад, што ў Беластоку вязняі галадавалі і на чацверты дзень іх кармілі штучна, на што паводле варожнага рэгуляміну на мелі права; аднак-жа гэта было зроблена, і чатыры чалавекі навет памерлі.

Гэта адно. Другое—справа Сьв. Крыжа. Хоць камісія не закончыла сваіх прац, але, адведаўшы некалькі вастрогаў, высказала свой пагляд і ўражанье перад прадстаўнікамі міністэрства спрадвядлівасці, дзе быў дырэктар карнага дэпартаманту п. Гловачкі,—й выказала аднаголосна думку, што на Сьв. Крыжу вастрог мусіць быць закрыты, бо съяроцінасць там страшная. Каб памерці ў Свята-Крыжскім вастрове, даволі прасядзець там толькі 3 гады.

Гэтак гаворыць цыфры, бо з дзяўвесці колькідзесяць асоб, знаходзячыхся ў Сьв.-Крыжскім вастрове, памерлі 78. У часе нашага абходу ў 1924 г. было 300 вязняі, памерла за паўгоды 51, пры съмерцы было 48, ці акурат за год трэціяя частка ўмірае.

П. Гловачкі на гэта адказаў, што кожная дзяржава мусіць мець гэтакі вастрог. (Голос: каб уміралі?). І п. Гловачкі пастараўся ўвясці гэта ў жыцьці, бо не пайшоў паводле напрамку й агульнае думкі камісіі, але наадварот цяпер там на 300, а чатырыста колькідзесят вязняі. Давёў ён спрабу да таго, што там быў бунт, тыя людзі на маюць нічога траціць; ляпей ім згінуць ад кулі паліцянта, чым мучыцца ў памалу ўміраць у працягу трох гадоў. Гэта зрабіў п. Гловачкі.

Калі § 7 гэтага ўставу гаворыць аб тым, каб праукоры дбалі аб вастрогах і пілнавалі справядлівага выкананія караў і г. д., дык мы маем у Влоцлаўку гэтакі факт, што за тое, што адзін вязень паскардаўся падпракурору на праукорора, які ў часе галадоўкі, тыдзень таму назад, абыдзі здаволіць тая ці іншыя жаданіі, ды абыцанінья сваіх на споўні,—і называў гэтае недатриманьне абыцанага няထায়িত, — то за гэта ўкінуў яго ў карцэр; а калі іншыя вязні запратэставалі, дык пакідалі паліцію, войска і скатавалі бязмалі ўсіх вязняі. І пры гэтым быў п. праукорор і хадзіў ад камеры да камеры. Той праукорор да сеньняшняга дня ўрадуе — можаце гэта спраўдзіць. У рукі гэтакіх праукорораў хоча п. міністар аддаць нагляд над вязніцтвам.

Яшчэ адно—тут абойдзены былі вастрогі паліцэйскія. Пане міністру,—пытаўся пана—ци: калі чалавек арыштаваны пр. у. 12 гадз., — ці ён ужо называецца вязнем, ці—не? Ці, калі хтосьці знаходзіцца на пастарунку паліціі 3, 4 або 5 дзён,—ци п. міністар лічыць яго за вязнем, ці—не? Думаю, што, калі хто сеньня ў 12 гадз. быў арыштаваны,—ён лічыцца ўжо вязнем, і пан міністар справядлівасці павінен ужо ім апекавацца.

У гэтym устве абойдзены сярэднявечныя паліцэйскія засценкі.

Калі я кажу, што ёсьць падзінокія выпадкі біцця ў вастрогах у Польшчы, то рапчуца сцьвярджаю, што існуе сістэма катаўвання, сістэма сярэднявечнае інквізіцыі ў паліціі. (Нес. Ількоў: Паліцэйская школа!). Слушна п. Калега кажа, што там ёсьць паліцэйская школы,—там гэтак узгадоўваецца паліція. У паліціі ў прыягні гэтакага карткага часу спатыкаем такія рэчы, як забойствы й катаваніне. Тут з гэтай трывуны віцэ-міністар справядлівасці признаўся, што некалькі асоб былі пабіты,—“але гэта глупства!—што ўлілі два літры вады ў нос, гэта таксама глупства. Калі з гэтае трывуны віцэ-міністар унутраных спраў п. Ольпінскі сказаў, што чалавека мучылі ад 6 да 12 гадз. вечара й зрабілі яму 35 ранаў, то сказаў:

„Гэтага ніхто не зрабіў, гэта якісці вывядовец зрабіў, а я агент дзяржаўнае паліцы“. А, калі Энгель забіў гэтага „вывядоўца“, то яго расстралялі, бо гэта быў агент дзяржаўнае паліцы,—тады п. міністар нічога на каза, і ўсё ў парадку.

Звязнік ўвагу яшчэ на адну реч. Распара-джэнне міністра Макоўскага з 1920 году дало магчымасць пэўных льготаў у расейскім заборы для палітычных вязняі. Праўда, вельмі мала гэтых параграфаў карнага кодэксу, застасованих да палітычных вязняі, аbnімала тое распара-джэнне; аднак-жа, колькінадца параграфаў былі абнітымы распара-джэннем, і палітычныя вязні мелі права карыстацца льготамі. Гавару тут: вельмі мала, бо на быў гутаркі аб §§ 108, 111, 112 карнага кодэксу, хаця сеньня пане такая систэма: арыштуюць каго-нібі і падцягнуць пад угaloўнае праступленне, як гэта было на раз.

Пакажу тут адзін з выпадкаў: п. Якімовіч, цяперашні пасол з Горадні, быў абвінавачаны па 108 арт., трывалі яго, як праступніка. Суд яго апрайдаў, але ён не карыстаўся льготамі палітычных вязняі. Паміма гэтага некаторыя вязні карысталіся імі. На землях былага ямейскага аўstryaцкага „зabora“ гэтых льготаў ня было. Дык што рабілі? Калі вязні дамагаліся паправы быту і галадавалі, то выбіралі некалькіх „зачыншчыкаў“ і адсылавілі іх да Бронак. Там пазбаўлялі іх усіх гэтых льготаў і паступалі з імі, як з злачынцамі. Гэта былі адносіны да беларусаў з працэсам 45 у Беластоку. Калі звязнікі звязніліся мы да п. Гловачкага, каб вывезенныя вязні маглі вярнуцца назад, і п. начальнік вастрогу прад усею камісіяй сказаў, што нічога на мае проці гэтага, то п. Гловачкі сказаў: Ну, трудна, калі гэтак настайваеце, то можы згадацца на гэта, але перавязене іх на свой кошт. Да Бронак кошты знайшліся, а з Бронак—не! Ці, каб паправіць людзям крӯйду, мусілі кашты аплаціць самы вязні або патронаты.

Далей,—я бачу ў гэтым уставе, пане Міністру, рэгуляміну, бо, калі ў гэтым уставе мы бачым, якое мае права ў адносінах да вязняі начальнік, то мне эдаецца, што ў гэтым самым уставе павінны мы таксама бачыць, якое мае права той ці другі палітычны ці ўгалоўны вязень,—якое мае права дамагацца ад начальніка тых ці іншых льготаў. Гэтага мы на маєм. П. Міністар хоча гэтым уставам, на выгляд вельмі пекным, даць п. Гловачкаму „carte blanche“. Мы сеньня бачым, што як ія бага было ў польскіх вастрогах, аднак-жа, станоўча кажу, што пакуль ня было п. Гловачкага, то гэтакіх масавых галадовак і бунтаў ня было. П. Гловачкі можа яшчэ глядзець на ўгалоўнага вязні ці праступніка людзкім або паўлюдзкім вокаў, але пры паглядзе на палітычнага вязняі—дзічэ. Думаю, што было-б найбольшай палёгкай для палітычных вязняі, калі-б п. Міністар гэтага п. Гловачкага забраў куды-небудзь у другое месца (Галасы: у вастрогі! У музей!), — паслаў у музей, а я на даў яму становішча дырэктара карнага дэпартаманту (Голос: у нотарыя).

Уважаю, што гэты устав — не выстарчаючы. Думаю, што п. Міністар павінен быў бы далучыць і вастрожны рэгулямін да гэтага ўставу, каб маглі мы парадаўнаць, якое мае права вязні, што яму можна, а чаго на можна, і за што мае права караць яго начальнік вастрогу. Пакуль гэтага рэгуляміну ня будзе, датуль ня будзе вядома, якія права мае вязні.

Аб камісіі думаю, што, калі ў хуткім часе зъбярэцца, то дасыць цэлы абраз вастрожнае справы, аб якой я вельмі мала тут гаварыў, а там вельмі многа можна сказаць (Голос: чаму на казае?), і тады толькі сойм здолеет пачуць аб тых страшных рэчах, якія робяцца ў вастрогах і ў канцы канцоў паложыць канец гэтаму!

Цудоўная хатка.

Мне съніўся сон
Пра „райскае жыцьцё“...

Такі быў выданы закон
Для бедных—проста багацьцё!..

як найменш умешываецца ў гаспадарчae жыцьцё краю, пакідаючы яго цалком „прыватнай ініцыятыве“ (пачыну). Но—казаў ён да паліаку—„ваш урад навет горш за вашых прыватных гаспадароў вядзе дзяржаўную гаспадарку. Калі ж на ўмееце вы, паны паліакі, тады рады няма: кічче чужаземцаў, мо’—амэрыканцаў“.

Далей—у тым-же духу.
„Я з глыбокай сымпатый аднашуся да вашага сына — злотага, якім вы съмела можаце гардзіцца“. Але—„узгадаванье дэйціца часта звязана з клапотамі і цяжарамі, а бываючы часы, калі іншыя ўплыў, але на ваны, ніруюць яго лесам“. (Здаецца, гэта казалася якраз у тым часе, калі ўшлі прапазіцыі з Лёндану, а мо’ і з-за акіяну аб прадажы штось паловы акцыяў Польскага Банку англа-амэрыканскай банкавай суполцы).

„Я часта чую, што Польшча „самае небяспечнае (у сэнсе вайны) мейсца ў Эўропе“. Дык ані „гаспадарчae жыцьцё“, ані... Амэрыка з яе нажаль, толькі „эвантуйальным“ (спадзяўным!) пазыкамі вельмі на любіць гэтай „небяспечнасці“. У „добрую волю Польшчы“ п. Стэтсон верыць вельмі моцна, але траба, каб нарэшце „выслікі (!) польскага ўраду завяршылі ўдачай“...

Што датычыць тарговых зносін з Польшчай, ды наагул эканамічнае развиціе не залежыць толькі ад добрай волі“. И вось, ілюструючы гэтую сваю думку, шчыры амэрыканец прыводзіц гэткі прыклад з французскай гісторыі — за праўды-ж вельмі цікавы..

Усюды выстраены вялізарны будынкі
І ў кожным горадзе іх многа ёсьць.

Усё там стройна, ні пылінкі
І ўсіх прымаюць там на чесьць.

Што кожнага там прынімаюць,
Аб тым я аб заклад паб'юся:

На’т і імя на спытаюць,—
А найбольш там беларусаў...

Усіх там кормяць, поіць аж дасыта
І адзяюць, вядома.

Забудзеш, што нягорана на жыта,
І живеш сабе, як дома.

Хоць і нялоўка часам будзе спаці,
Дай і блізкоў там брак,

Затое-ж там на траба вартаваці,
І не байшся, што хто съцягнё твой шарак...

Вялізарны жалезны вароты гмах той мае
І широкі мурам абведзены ўвакруг;

Адно толькі неба туды пазірае
І не заляціць ніяк „нечысты дух“...

І ўдзень, і ўноч там варта ходзіць
І на ключ вароты моцна зачыніе,

Каб хто сна на мог гасціям стрывожыць
І хай у той бок на’т не пазірае...

І ўсё гэта задарма—такі дагляд!

І аб падаткі на пытаюць...

Жыві там, колькі хочаш, брат,
Хаця цябе і дрэнна абзываюць!..

Вось гэная цудоўная так хатка.

Што ўсім дае прыют з ўдзенем,—

Бадай, што лепшай, як родна матка,
Толькі адно: заведца йна—„wiezieniem“!..

Уладзімер Сыч.

Важнейшыя здарэнні. У Польшчы.

Рэканструкцыя габінэту.

Ходзяць чуткі, што мін. справядлівасці Рыхлінскі пойдзе ў адстаўку; мін. працы Сокаль паройдзе ў дыплёматычны корпус, а яго намеснік будзе назначаны ў паразуменіні з лівіцай.

Праект скасавання паліяных судоў.

Быцдам, урад апрацоўвае праект скасавання паліяных (даразных) судоў у тых мясцовасцях, дзе жыцьцё гэтак супакоілася, што можна ўважаць яго за нармальнае.

Інтэрпэляцыя ў справе праукорскай растраты у Віленскім Судзе.

Пасол Плавскі падаў у Сойм інтэрпэляцыю ў справе віленскага праукорора Гурчына, растратіўшага 60.000 давераных Суду прыватнымі асобамі грошы. Інтэрпэлянт слушна дамагацца кары на толькі для віленскага вастрога, але і для тых, хто такім асобамі дыктуе, дыкім або іншымі асобамі дыктуе.

Лік безработных павялічыўся.

Паводле даных дзяржаўных управаў пасрэдніцтва працы, апошнія тыднёў спраўдзіліся ад 10 да 17 кастрычніка падаюць агульную лічбу безработных на

жаль, тарговыя зносіны, ды наагул эканамічнае развиціе не залежыць толькі ад добрай волі“. И вось, ілюструючы

Першы край у съвеце.

Толькі што прэса французскіх урадавых партыяў абысьціла Польшчу „першым у съвеце краем” — па пануючай у ім рэакцыйнасці, а вось цяпер праф. Ромэр дае ў „Слове Польскім” вельмі цікавы лічбы — аб „прышынстве” Польшчы і ў іншай яшчэ галіне. Польшча — першы ў съвеце край па пануючым у ёй убоюстве...

Вось красамоўныя лічбы грашовага абароту ў радзе ўзрэзіскіх дзяржав — і ў Польшчы — у жніўні 1925 г. — у мільёнах швайцарскіх франкаў (пачатная вартасць злотага):

1) У Францыі	— 11.050,	на кожн. жых.	па 282 фр.
2) Англія	— 9.680	” ” ”	222 ”
3) Бэльгія	— 1.840	” ” ”	240 ”
4) Італія	— 4.000	” ” ”	101 ”
5) Чеха-Славакія	1.125	” ” ”	81 ”
6) Нямеччына	— 3.240	” ” ”	52 ”
7) Югаславія	— 554	” ” ”	46 ”
8) Польшча	— 439	” ” ”	16 ”

16 франкаў на галаву — гэтак было ўжо ў жніўні, але збядненне Польшчы ня спынілася на гэтым, бо і ў далейшым Польскі Банк быў змушен (з прычыны паменшэння запасаў добраў валюты) абмяжоўваць грашовы абарот у краі, затрымліваючы ў сваіх касах дзесяткі мільёнаў злотых... Дык на 10 верасьня, напрыклад, было ўжо на кожнага жыхара ў Польшчы не 16, але толькі 12 з паловай франкаў... А цяпер дык пэўна-ж яшчэ менш.

Ці-ж можна за гэткія капіталы ў краі вясці якую гаспадарку, апрача тэй, што жыве ў сталым крыжісе дыў пагражае што дзень катастрофай?!

203,560 чал. Раўнуючы да мінулага тыдня, лічба гэтай павялічылася на 3,560 чал.

Забастоўка мястовай электроуні ў Лодзі.

Работнікі Лодзкай электроуні ў выніку канфлікту з ле управай распачалі забастоўку. Думайдзь, што забастоўка пашырыцца на іншыя ўстановы мястовага самаўраду.

Урадавы прыклад ашчаднасці.

„Ашчадлівы” ўрад братоў Грабскіх, як ведама, лічыць „збыткоўнымі” таварами навет селянды, якімі корміцца мільёны беднатаў ў краі, — дык і налажаў на ўвоз іх у Польшчу значнае мыта, як і на даўгі рад іншых запраўных прадметаў збытку... Але вось Дзяржаўны Тытуновы Манаполь — дык для яго ўсе гэтыя забароны ня пісаны: за далиры з Польскага Банку ён выпісывае з заграніцы найкаштаўнейшыя гатункі тытуну і цыгару — па златаму дыў аж па 3 златых за штуку... Ведама-ж, вялікія паны, а перад усім паны міністры, ня могуць курыць танкейшых.

Што робіцца з „ашчаднасцямі” ў Польшчы?

Як ведама, прэм'ер Грабскі заўсёды заклікае справе пана прэзеса Дзяржаўной Касы Ашчаднасці, змушанага выйсці ў адстаўку (гэта — замест суду!), — мы даведаліся, што гэта за Каса... Як выкрыла газета „Robotnik”, гэты „ахоўца” складаных даверчыўных насяленьнем — сабе на чорны дзень — ашчаднасці, — сам і браў, дыў раздаваў другім вялікія — у дзесяткі тысяч — пазыкі. Каму-ж? — Сабе і сваім крэўным (роднаму брату) і сваякам!..

Бралі сабе, здаецца, і іншыя вышэйшыя ўрадоўцы Касы — дыў усё вялікім „купшам”... Інтэрэс добры, бо плоць практэн малы, а могуць браць у 5 разоў большы, бо кредиту на рынку няма. Ведама — гэткія паны дык будуть горача за-

казаў аратар, колькі сотняў найвыдатнейшых амэрыканскіх прамыслоўцаў згодна адказалі ў анкете на пытаньне, якія гэта ўнутраныя варункі пасыпеху. „Яны ўсе дайшлі да пераканання, што для гэтага патрэбны толькі трох рэчы: ашчаднасці, цэнтарная праца і чеснасць”. Так праста і ляпніў шчыра амэрыканец — тым самым „обывателем”, аб якіх, добра іх ведаючы, „правадыр Дмовскі толькі што нагаварыў столькі цікаўных рачаў!..

Закончыў п. Стэтсон усе гэтыя горкія пігулкі на салодкім банкеце пышным кампліментам, кажучы аб „зnamянітай будучыні гэтага вялікалепнага краю”. Але з усей будовы пекнай прамовы ясна відаць, што гэтая будучыня залежыць якраз ад таго, ці знойдуцца ў насяленні гэтага краю, а перад усім у яго кірауніку ў будаўнічым, пералічанымі шчырым амэрыканцам „здольнасці” і „варункі пасыпеху”.

Ці ёсьць яны ў Польшчы?

На пытаньне аб ашчаднасці зусім выразна адказаў п. Дмовскі. Замест таго, каб працаўцаў у міністэрствах за драўляным столом, польскія будаўнічыя здабывалі сабе „пашану” Эўропы і Амэрыкі — пышнымі гмахамі і баечнымі — коштам руіны краю — азбодамі сваіх габінётаў. За прыкладам сваіх міністраў ішла і ўся грамада польскіх паноў — на ўсім прасторы краю. „Залажыся, але пакажыся”, цытаваў толькі-што ў Сойме несъмротную запаведзь польскай шляхоцкай ашчаднасці п. Тугут — у дадатак да слоў п. Дмовскага.

клікаць насялен'не, каб чым больш рабіла ашчаднасць!

Польская гандлёвая делегацыя выехала ў Бэрлін.

28.X. польская гандлёвая делегацыя выехала ў Бэрлін на гандлёвые перагаворы з Нямеччынай.

Гэтая делегацыя ўжо аддала немцам ссыпак мытых налогаў на ўвозаны ў Польшчу тавары, на падставе чаго створыцца магчымасць далей вясці перагаворы.

Разъбіванье праваслаўнага сабору ў Варшаве.

Запраўды памастацку збудаваны праваслаўны сабор у Варшаве, як ведама, цяпер разбураецца польскай уладай.

„Echo Warsz.” піша, што 6.XI пад сабор падліглі гэтулькі дынаміту, што ад выбуху павылитамі шыбы ў суседніх дамах, лопнула трохметровая шыба ў кавярні на 2.000 вл., у цукерні „Землянскай” вылепела выставовая шыба і пакалечыла сядзейшых гасцей, мнона трэнула съцина ў адным готэлі, а сабор — аж на месца!

І гэта ўсё робіцца ў цэнтры Варшавы...

Ліга маральнасці».

У Варшаве заляжалася „Ліга маральнасці”, якая мае мэтай пілнаваць і забіваць у зародку „усе прайвы публічны дэмаралізацыі ў Польшчы”. Зразумела, што ў Польскай Лізе ёй сабралі могуць быць толькі хрысціянне... Напрыклад, жыды, ці мусульмане, як людзі вусім нясеўнай „маральнасці”, выключаючы звары... Маральна Ліга мае „супрацоўніцаў” з дзяржаўнымі ўладамі ў дзяяльнасці ўмаральняючай”...

Усё гэта добра, — чоле гэткія працы ў Польшчы — вялікае... Толькі нешта ўсё пішуць аб катастрафічным упадку „публічнай маральнасці” (хабары і злодзействы...) якраз сярод прадстаўнікоў „дзяржаўнай улады”...

Цікава, ці займенца Ліга і тым, што робіцца на „Красах”, дзе нарушэнца ня толькі прыказаныне „не крадзі”, але і запаведь — „не забій”?!...

Заграніцай.

Антыпольскі фронт у Літве.

У Коўне антыпольскі курс палітыкі ўзмацоўваецца. Доказам гэтага зьяўляеца зачыненне польскіх пачатковых школаў у Літве.

Новы ваенны камісар ССРР.

„Роста” паведамляе, што Цэнтр. Выканаўчы Камітэт ССРР назначыў старшынёй Ваенна-Рэвалюцыйнай Рады і камісарам па ваенным справам Ворошылава, б. начальніка маскоўскага ваеннага вокругу, а заступнікам яго — Лашэвіча і Уншліхта.

Арышт шпіёнскай організацыі ў Ленінградзе.

З Рыгі пішуць, што ў Ленінградзе арыштавана шпіёнская організацыя. Арыштаваны афіцэр Снарскі й 70 чалавек салдатай. У Гатчыне арыштаваны былы афіцэр-тэрорыст Гаконін.

Радавы газеты пішуць, што організацыя гэтай кіравала Англія праз эстонскі генеральны штаб. Англійскі агент у Рэвелі займаўся дэвэрсыйнай работай у Радавай Рэсеi.

Ватыкан у ролі абаронца меншасці.

Газеты падалі вестку аб тым, быцам спрэвай меншасці заняўся, усьлед за Лігай Народаў, і Папа. Ён мае высылаць у мясцовасці, дзе жывуць каталіцкія нацыянальныя меншасці, асобых „апостальскіх дэлегатаў”, якія маюць лагодзіць канфлікты, як гэта зрабіла Ліга, выслáўшай спэцыяльнага дэлегата ў Верхні Сілезію. Што выйдзе з гэтай думкі Ватыкану, ня ведаем, але дзярэйкі варта яму заняцца хаяц-ж бы зылківідаваннем таго скандалу, што пэўна-ж спакушиае верных каталікоў, — скандалу з саджаньнем у вастрогі беларускіх ксяндзоў толькі за тое, што яны — беларусы і адмалюючы палянізаваць праз касыцёл сваіх парахвін.

Цяпер — другое: „Цэнтарная праца”. „Палякі ніколі не былі такімі ўжо гарачымі аматарамі працы, дык і цяпер асталіся тымі-ж гултаямі”, — адказаў той-ж Дмовскі на пытаньне аб другой здольнасці, патрэбнай для запэўнення „зnamянітай будучыні” кожнаму краю.

Што датычыць найдалікатнейшага пытання аб трэцій рэчы — чеснасці, дык толькі так, мімаходам, спынімся на двух так сабе ўагах, якія пры жаданні таксама могуць паслужыць адказам п. Стэтсону. Амаль ня ўсе соймавыя аратары ў часе апошній агульнай дыскусіі сцвярдзілі гомэрыйчыні зладзействы ў кожным міністэрстве, а перад усім — у найдаражэйшым — божа, відаць, і найпатрэбнейшым для дзяржавы! — міністэрстве ваенном. У Сойме казалі, быцам адзін пасол „блічыў”, што нешта калі паловы гэтага бюджету, (?) як-бы гэта сказаць найдалікатнейшы, — недзе прыліпае неяк па дарозе да „мейсца назначэння”. Гэта датычыць, так сказаць, „публічнай чеснасці”, хаяць робяцца ўсе гэтых рачы, зразумела, якраз найменш публічна — бо privatissime!..

А вось, што нядайна пісаў аб „прыватнай чеснасці” ў Польшчы найсаліднейшы орган англійскіх банкіраў і прамыслоўцаў „Таймс”.

У вельмі рэзкім артыкуле: „Аплатная няздолінасць польскіх банкаў — страты англійскіх купцуў” англійскае купецтва перасыцераеца перад зносінамі з польскімі банкамі. Цэлым радам прыкладаў газета даводзіць, што ў польскіх банках ёсьць вельмі спрытны

С о й м.

Паход пры паслоў беларусаў.

„Dz. Wil.” піша, што пракуратура дамагаеца ад Сойму выдачы паслоў — беларусаў: п. п. Аўсянініка, кс. А. Станкевіча і Баліна.

Папраўкі.

У Сойме далей ішла барацьба навет умеранай сялянскай апазіцыі (як Вызвален'не) пры паслоў тых „праўак”, якія Сенат зрабіў да і бяз іх забойчага для сялянства новага зямельнага закону. Амаль ня ўсе шкодныя для сялянства папраўкі прымаюцца кваліфікаванай (павялічанай) большасцю Сойму. Апазіцыя трабуе пайменнага галасавання, каб выявіць прыўшчылы ворага сялянства; апрача гэтага, тасуе так званую „фізычную абструкцыю” (стуканье ў лаўкі, якое перашкаджае вясці паседжаньне). Некалькі разоў маршалак Сойму робіць перарыў, зясядае ў часе яго канвэнт сэньёраў. Але большасць робіць сваё, — дык і апазіцыя таксама робіць, што толькі можа, барончы сялянскі інтарэсы. Урэшце галасаванне над папраўкамі Сэнату ізноў адложана да аўтороку.

Маршалак Сойму пачаў у сябе прыватны гутаркі аб тым, ці ня можна было-б ізноў зрабіць „паразынне” з Вызвален'нем. А тады ўжо — з рэштай рэдкалінай сялянскай апазіцыі расправа была-б кароткая, як гэта было ўлетку пры галасаванні таго-ж зачыненія... Напрыклад, жыды, ці мусульмане, якія зусім не падпілі меты: вызваленцы, рыхтуючыся да новых выбараў, стаяць крэпка на сваім і — абяцалі прадаўжэнне абструкцыі, каб забясьпечыць сабе галасаванне над паслоў.

націсніць на кішані капіталістай дзеля ўратаваньня дзяржаўных фінансаў. Але пасля Национальная Рада французскіх сацыялістай адкінула гэтую тактыку, абышы недаверье Пэнлеве. У выніку гэтага галоўныя правадыры сацыялізму заявілі, што яны выходзяць з кіруючага Палітычнага Камітэту Парты. Тады соймавы клуб ізноў пастановіў падтрымач урад, каб толькі яны засталіся. А тут ізноў — амаль ня ўся лявіца прызнала нягоднымі ўсе новыя фінансавыя праекты Пэнлеве, які хоча, здаецца, здаволіць як правіцу, так і лявіцу, бо хістаеща між імі, ня маючы сталай большасці ў парламанце.

Вайна ў Марокко і Сірыі.

Прыехаўшы ў Парыж, галоўны камандзір марокскай арміі, ген. Пэтэн, заявіў, што мілітарна вайна ў Марокко ўжо скончана, бо Абд-Эль-Крым быццам аружаны з усіх бакоў. Цяпер ён, Пэтэн, аддае голас палітыкам.

Таксама калісці казалі і гішпанскія генаралы!..

Цяпер паслушаем, што ж кажуць "палітыкі". На апошнім паседжанні парламанту адказавалі на інтэрпеляцыі паслоў аб Марокко і Сірыі Пэнлеве і Брыян. Прэм'ер Пэнлеве, даўшы агляд "французскай справы ў Сірыі" за апошнія гады, заявіў, што Францыя мае ў гэтым "даручаным ёй Лігай Народаў" і звязаным з ёй адвежчымі (і традыцыйнымі) вузламі краі свае высокія абавязкі". Дзеля таго — "дзела цывілізацыі, якое выконывае Францыя на гэтых усходзе, павінна быць прадоўжана далей". Далей ідуць тыя-ж добра знаёмыя і для нашых, прывыкшых да гэткіх-ж аўтентичных французскіх традыцый" фразы аб "тaleranцы", аб "самаўладзе мясоўага насялення". Тое-ж самае нядаўна казаў твой-ж Пэнлеве і аб "абавязках французскай цывілізацыі" і ў Марокко.

Выразам гэтай толеранцы мае быць назначаныне ў Сірю замест ген. Сарая высокім камісарам Францыі — сэнатара Жувенэля, ведамага з сваёй працы ў Дзіе Народаў.

Мірныя перагаворы ў Марокко.

"Daily Expr." піша, што надніх пачнуща мірныя перагаворы ў Марокко. Быццам цяпер Абд-Эль-Крым гатоў мірыца. Варуні яго ўжо пададзены францускаму намесніку Стэгу.

Палажэнніне ў Сірыі.

Паводле тэлеграмаў, атрыманых з Сірыі, палахнёне на поўнач ад Дамаску — вельмі паважнае. Люднасць масова прылучаецца да паўстанцаў.

З Бэйруту пішуць, што тантэйшы амэрыканскі консул дамагаецца ад свайго ураду, каб з Александрыі прыйшлі амэрыканскія браняносцы.

ХРОНІКА.

10-я ўгоды беларускай школы. Цэнтральная Беларуская Школьная Рада на паседжанні 8-га гэтага лістапада даручыла Прэзыдыуму разам з Дырэкцыяй Віленскай Беларускай Гімназіі аправаць плян і вызначыць дзень і час съвяткаваньня 10-х ўгодкаў беларускай школы, якія прыпадаюць у пятніцу 13 г. лістапада.

Так сама прынята пастанова запрапанаваць Таварыствам Беларускай Школы і беларускім гімназіям і пачатковым школам на правінці за межамі прыняць удзел у гэтых съвяткаваньні.

Помач Беларускім Гімназіям. Цэнтральная Беларуская Школьная Рада пастановіла адпускаць кнігі з вялікай і багатай бібліятэкі Віленскай Беларускай Гімназіі ў часове карыстальніце беларускім гімназіям на правінці, якія або зусім ня маюць бібліятэк, ці маюць малыя, што не здавольняюць патрэб вучняў.

Адчыненіне Беларускага Каапэратыўнага Банку ў Вільні. Згодна з запаведзяй, у нядзелю, 8 лістапада, адбылося ўрачыстое адчыненіне Банку ў прысутнасці запрошаных гасціц з беларускіх грамадзкіх працаўнікоў і каапэратораў. Адчыніў Банк новаабраны старшыня Нагляднае Рады, пасол Рак-Міхайлоўскі, які гаварыў аб доўгіх стараннях беларускага грамадзянства, каб стварыць сваю фінансавую ўстанову дзеля дапамогі вёсці крэдытам. Пасля яго прамовы вітаў новую беларускую ўстанову старшыня літоўскага камітэту д-р Альсэйка — палітоўску і пабеларуску, ды былі прачытаны прывітаныні ад сэнатара Кышкайчановскага і пасла Вэндзягольскага (тэлеграма з прывітанынем з Рыгі ад прадстаўніка тантэйшых беларусаў грам. Пігулеўскага прыйшла пазней). Урэшце прамовіў старшыня Управы Банку, грам. Астроўскі. Пасля паседжаннія госьці былі запрошаны на скромнае сънеданьне.

З запрошаных прадстаўнікоў польскіх банкаў, ведама, ніхто ня прыйшоў. Як прыйшлі також запрошаныя жыды...

Да ведама неаплатных падатнікаў. Паведамляем усіх падатнікаў, якія ня маюць чым плаціць падатак, што, згодна з загадам ураду (§ 251 Ордонацыі Экзекуцыйнай), за падатак ня могуць быць апісаны і праданы ніжэй пералічаныя рэчы:

1. Вопраткі, ложкі, блязвіна, дамовыя і кухонныя прылады і начынніне, якія канешна патрэбны сям'і, дзеля працы ці службы.

2. Правіянт і дровы на апал, прыгатаваныя на больш, як на 2 тыдні.

Водгукі працурорскае панамы.

"Robotnik" змяншчае вельмі цікаўную карэспандэнцыю з Вільні аб парадках у "караблестве п. Галаўні", працурора Віленскага Акружнага Суда. — у сувязі з зладзействам яго "правай рукі і заступніка" пана Гурчына.

Газета сцвярджае, што ўжо ня раз п. Галаўні фігураваў на яе старонках і ў інтэрпеляцыях яе паслоў — у звязку з рознымі надужыццямі ў яго "распорце". Газета сцвярджае і залежнасць пана працурора ад "падшептаў" газеты п. Обаста — "Dz. Wil.". Цікава і то, што п. Галаўні пісаў у тэй-же газэце, быццам гэта ён сам выкryў крадзежы сваей "правай рукі", абыкшчай паслоў — у звязку з рознымі надужыццямі ў яго "распорце". Газета сцвярджае, што гэтыя зладзействы выкрыла развізія новага працурора Акружнага Суда, п. Плішчынскага. А вось, жонка арыштаванага зладзея-пракурура пагражае рэвэляцыямі, што можа "значна пашырыць колы, захоплены зладзействам". Хвароба растратаў і падкупнасці точыць "Крэсы", — крэыць карэспандэнт, падаючы цэлы рад выпадкаў, калі ведамыя зладзеі ходзяць сабе па вуліцах Вільні, не баючыся ніякай кары ("зладзействы ў б. віленскай дэфэнзыве і істньючым..."). Камісарыяце на м. Вільню". Аказваецца, што раскрызданыя дэпозитныя сумы — усе пераважна з "спрай умажонкі" (закончаных), якія ўсе мусілі прысяці праз абедзве руки п. Галаўні, як галоўнага працурора. "Дык нядбайніць п. працурора, каха газета, — яўная, бо гэтыя сумы павінны быті кантролюваны што-годна". Далей газета пытаецца: "чаму гэтым дэпозитамі загадываў п. Гурчын, калі ён быў выкінуты за п'янства з расейскага суду?". І дае адказ: п. Гурчын — сын "тай-нага саветніка" і пляменнік б. камандзіра Віленскага Ваенага Округу, — дык імпанаўваў п. Галаўні сваім "бэсарабскім валацініямі".

3. І карова дойная, ці 2 казы, ці 3 авечкі; у рамеснікаў і работнікаў нельга забіраць на падатак прыладаў, натрэбных ім дзеля іх працы.

Снисаваныне "судовых касаў". Міністэрства справядлівасці пастановіла снисаваць усе асобныя касы пры акружных судах (дэпозиты), а пакінучы апошнім толькі граповыя кнігі. Самыя-ж гроши, відаць, будуть тримацца ў больш пэўным мейсці...

Вось, што нарабіў славу віленскі працурор Гурчын, пад "аховай" якога была, здаецца, каса Віленскага Суду, якую бы "ахаваў" аж на 60 тысяч золотых. Цяжка-ж будзе польскому ўраду вышукаць гэтага "больш пэўнае мейсца". Калі ўжо ня пэўнымі зляўлююцца і тыя установы, якія пакліканы да таго, каб судзіць і караць зладзея...

Карэспандэнцыі.

Паміраючыя места.

(З Дзісеншчыны).

Дзісна, павятавае места Віленшчыны, пасля Рыжскага падзелу апынулася на самай граніцы. Некалі рухлівае, вясёлае, гандлёвае павятавае места, цяперак выглядае пустым, ціхім і сумна глядзіцца ў пекныя хвалі Заходнія Дзісьвіны і Дзісенкі. Найлепшыя муры стаяць пустыя — бяз вокаў і дэзвяраў. Шмат да-мой пазабіваних. Тутака ўжо няма кватэрнага голаду!

А некалі Дзісна шумела ад раніцы да позніяночы. Па Дзісьвіне, ледзь вясна, лёталі парады, цягнуліся лайбы, а плытом — ды да першага лёду — ня было і ліку. Усё жыло, працавала. Вілікія съёмы чыгункі на Рыгу і Ароп (14 в. ад ст. Боркавічы) гэтак-ж да-памагала руху Дзісны.

Цяпер змянілася ўсё. Граніца, разрэзаная нашою Бацькаўшчынай папалове, забіла жыцьцё Дзісны, як забіла жыцьцё і ў другіх мясцох. Ня чуваць паходаў, ня відаць лайбаў, чайкі — можна палічыць на пальцах, чыгунка за 35 в. (ст. Зябкі), урадаваныне паветам у м. Глыбокім, — дык якое-ж і жыцьцё?

І дзіўна гэтак. Глядзіш на той бок Дзісьвіны — тыя-ж людцы, тыя-ж паліянкі, тыя-ж песьня і мова, — а гэта ўжо чужая дэзвржава.

І съмешна, і сумна, і балюча.

І балеюць, і сумуюць адна палова нашае Бацькаўшчыны па другой, але супраць сілы лёсу нічога ня зробіш...

Адбыліся і фэсты: праваслаўны ў ліпні, каталіцкі ў верасні. Колыкі народу зъбіралася некалі ў гэтыя дні ў Дзісну з абодвых бакоў Дзісьвіны! І свае, і знаёмыя, і браты, і швагры, і бацькі, і сыны — гутарылі, раліся, часам выпівали "саракоўку" і ехалі здаволеныя дахаты. Цяперак ня пабачыш — не парайшися.

Гэтак марна і сумна цяперак цягне свае істнаваныне Дзісна. І толькі адным ящчэ можна пахваліцца Дзісна — гэта будынкамі свайго даўнейшага вастругу. У ім няма вязнянія, а зроблены нейкі склад, — а мо́стаіць і пусты. Дык ці-ж гэта ня гожа ўпісаць у гісторыю, — што ў той час, як вастрогі па ўсім "цывілізаваным съвеце", а разам і з Польшчы, трашчаць ад вязнянія, — будынак у Дзісне "гуляе". Ці ёсьць гэтак ае зъяўшчыца ў іншай дэзвржаве, як у "нашай прыраджонай"? Калі ў якой няма, дык прыяжджаце да Дзісны і дзіўніце, бо гэтае дзіва большае, як дзіва радыё-канцэрт.

І як гэты выпадак не дагледзілі польскія "патрыёты-літараторы" ў сваім адказе французскім вучоным? Ужо калі-б апошнія аб гэтым даведаліся — дык мо́ні пісалі-б пратэсту проці "белага тэрору" ў Польшчы!..

Зяяюля.

Ад Цэнтр. Беларуское Школьнае Рады.

Дзеля таго, што з прычыны браку патрэбнай колькасці Сяброў, Агульны Сход Сяброў Таварыства 1-га гэтага лістапада не адбыўся, на падставе арт. 7 § 34 Статута, у нядзелю 15 гэтага лістапада а 4-ай гадзіні ў дзень адбідзеца пайторны АГУЛЬНЫ СХОД ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКАЙ ШКОЛЫ у памяшчэнні Цэнтральной Школьной Рады — Віленская вул. № 12—6, на які і запрашваюцца ўсе сяброў Таварыства. Пастановы гэтага сходу будуть правамочны пры любой колькасці звязавшыхся сяброў.

Парадак дня: 1) спраўядлівасць Цэнтральнай Школьной Рады за мінулы год; 2) выбары Сяброў Рады на наступны год; 3) вольныя працазвязкі.

Увага: запіс новых сяброў і прымімо сяброўскіх складак адбываецца што-дня ад 10 гад. рэвізіі да 2 гадзін дні ў памяшчэнні Рады. Апроч таго, сяброўскіх складак будуть прыміцца там-ж пры ўваходзе на Агульны Сход 15 гэтага лістапада.

Цэнтр. Бел. Школьная Рада.

Вільня, Віленская 12—6.

З Радавае Беларусі.

Беларусізація. Зарганізавана камісія, якая мае на мэце праверку знаёмыя працаўнікоў ЦІКа з беларускай мовай. Тая самая камісія будзе правяраць знаёмыя працаўнікоў з беларускай мовай і ў іншых дзяржаўных установах.

Беларусізація шнол. Глаброфор падзяліўшы апошнім толькі граповыя кнігі. Самыя-ж гроши, відаць, будзе правяраць знаёмыя працаўнікоў з беларускай мовай і ў сельска-гасп. тэхнікумах і школах.

Таксама беларусізујуцца і вышэйшыя школы. У беларускай сельск.-гасп. Акадэміі ўжо істнуюць 4 катэдры з выкладовай беларускай мовай. Такія самыя катэдры арганізаваны ў Беларусі. Дзярж. Універсітэце.

Школа ім. Я. Купалы. Наркомпрос першую Бары